

Entegre Raporlama Sistemi: TSKB Raporları Kapsamında İçerik Analizi Yönetimi ile Bir Değerlendirme

Derviş Boztosun¹

Naciye Hattatioğlu²

Özet

Finansal ve sürdürülebilirlik raporlarını bir araya toplayarak, sonuçların bütünlüklü bir biçimde değerlendirilebildiği bir raporlama çeşidi olan entegre raporlama sistemi şirketler ve paydaşlar açısından önem arz eden bir raporlama türüdür. Günümüzde Türkiye’de de önemi daha fazla anlaşılmaya başlanmış olan bu raporlama, firmaların şeffaf yönetimleri ve sürdürülebilirlikleri adına önemli girdiler sağlamaktadır. Bu kapsamda mevcut çalışmada Türkiye Sınai Kalkınma Bankası’nın 2020-2023 yıllarına ait entegre raporları içerik analizi ile incelenmiş ve raporlarda en sık kullanılan kelimeler ortaya çıkarılarak, raporun içerikte öne çıkanları ve hangi konulara daha çok odaklandığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bulgular TSKB raporlarında 2020 yılında en çok risk, rapor ve proje kavramlarının kullanıldığını; 2021 yılında risk, rapor ve sermaye, 2022 yılında risk ve rapor, 2023 yılında ise risk ve yönetim kavramlarının ilk sıralarda olduğunu göstermektedir.

1. Giriş

Sanayi devriminden günümüze kadar tüm dünya ekonomilerinde kullanılan temel mali tabloların, değişen piyasalardaki beklentileri karşılamada yetersiz kalması bu alanda yeni arayışları da beraberinde getirmiştir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse gelişen dünyada artık salt finansal raporlardaki rakamlarla, kredi almak, yeni yatırımcılar bulmak veya müşteri kazanmak gibi faaliyetler sona ermeye başlamaktadır.

1 Kayseri Üniversitesi, dbotosun@kayseri.edu.tr

2 Kayseri Üniversitesi, Doktora Öğrencisi, hattatiogluncy@gmail.com

Modern sistemler ve uygulamalar kaynaklı yaşanan değişim ve dönüşümler, finansal raporlama sistemlerinde de önemli gelişmeleri beraberinde getirmektedir. 1970'lerde başlayan ve işletmelerin tamamen gönüllü uygulamalarına dayanan Kurumsal Sosyal Sorumluluk (Social Responsibility Accounting) anlayışı yerini neredeyse son 15 yılda sürdürülebilirlik (Sustainability Reporting) konseptine bırakmıştır. Bu süreç içerisinde de “Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları” belli bir çerçeveye oturtulmaya başlamıştır. Süreç içerisinde Entegre Raporlamaya doğru bir geçiş başlamış ve bu geçişin temelleri 2009 yılında “Sürdürülebilirlik için Muhasebe Forumu” (Accounting for Sustainability) kapsamında olmuştur. Daha sonra ise bu hedefi hayata geçirmek için Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council-IIRC) kurulmasına kadar süreç devam etmiştir.

Yaşanan bu gelişmeler neticesinde kamu otoritesinin dışında olan sivil inisiyatifler tarafından kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri yeni raporlama standardına geçme kararı almıştır. Bu çalışmalar ‘bütünleşik raporlama’ ya da ‘entegre raporlama’ şeklinde adlandırılmıştır. Bir başka ifade ile entegre raporlama, küreselleşme sürecine paralel bir şekilde ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve çevresel raporların sistematik bir şekilde bir araya getirilerek, standart bir görünüme ve yorumlamaya imkân sağlayan bir şablona dönüştürülmesi şeklinde ifade etmek mümkündür.

2. Kavramsal Çerçeve

Entegre raporlama, finansal ve sürdürülebilirlik raporlarını bir araya toplayan ve sonuçların bütünleşik bir biçimde değerlendirilebildiği bir raporlama çeşidi olup, bu raporlar işletmelerin stratejik amaçları, ekonomik durumları ve yönetimi ile ilgili gerçek ve özet bir bilgi sunmaktadır (Topçu ve Korkmaz, 2015: 3).

Entegre raporlama ile ilgili pek çok tanım yapılmaktadır. Genel olarak bu tanımlamalar birbirine benzemekle birlikte entegre raporlamanın tanımı geliştirilmeye devam etmektedir. Bu kavram, Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC)'ne göre, bir kuruluşun içinde bulunduğu dış çevre açısından yönetimi, performansı, stratejisi ve gelecekteki faaliyetleri ile ilgili kısa, orta ve uzun vadede nasıl bir değer ortaya koyacağını, kısa ve öz bir şekilde sunulması şeklinde ifade edilmektedir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 42). Bir başka tanımlamada, bir entegre raporun, işletmenin misyon ve amaçlarını açıklaması gerektiği, bu misyonuna uygun olarak faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılan yönetim ve denetim fonksiyonlarını özetleyebilmesi gerektiği yönünde değerlendirmelerde bulunulmuştur (Smith, 2014: 58-63).

Entegre raporlama, işletmelerin finansal veya finansal olmayan konularına ilişkin performanslarını, stratejilerini, karşılayabilecekleri riskleri ve yakalayabilecekleri fırsatları bir arada değerlendirme imkânı sunmaktadır. Bununla birlikte işletmenin içinde bulduğu mevcut değeri ve sermaye öğelerini ve bu öğelerin meydana getirebileceği değişimi ifade etme gibi bir amacı da bulunmaktadır (Kaya, vd. 2016:89).

Entegre raporlamanın işletmelerde kullanılmasının iki önemli nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki; entegre raporlamanın sürdürülebilirlik kavramı ile birlikte ortaya çıkan sürdürülebilir toplumun ihtiyacı ile işletmenin sürdürülebilir strateji oluşturmasına imkân sağlayarak ortaya çıkan risk ve fırsatları değerlendirme imkânı sağlaması, ikincisi ise; entegre raporun süreç içerisinde yer alan ilgililere sade ve özet mesajlar yoluyla kurumsal olarak şeffaf açıklamalar yapabilmesidir (Eccles ve Krzus, 2010: 256).

Bu kavram ilk olarak 2009 yılında Güney Afrika’ da ortaya çıkmıştır. Daha sonra entegre raporlama ile ilgili düzenlemeler çeşitli ölkelerde de (örn. Almanya, Fransa, Brezilya, İngiltere) yapılmıştır (Altınay, 2016: 57- 58).

Entegre raporlamaya ihtiyaç duyulma sebepleri Kaya (2015) tarafından aşağıdaki başlıklar halinde sunulmaktadır;

- İşletme değerlendirmelerinde ölçütlerin finansal ya da sosyal sorumlulukların ötesinde çeşitli ölçütler ihtiva etmesi gerektiği,
- Hazırlanan raporların çeşitli tutarsızlıklar içermesi, çok uzun olması gibi nedenlerle raporların anlaşılabilirlik kapsamındaki eksiklikleri,
- Sunulan bilgilerin geçmiş dönük finansal performans bilgileri içermesi ve bu durumun geleceğe yönelik yeterli perspektif sunamaması,
- Bir işletme ile ilgili ihtiyaç duyulan finansal ve finansal olmayan tüm bilgilerin tek bir rapor ile ulaşılabilir imkânı olmaması,
- İşletme hedeflerinin sürdürülebilirlik açısından finansal göstergelerle birlikte desteklenerek sunulması gerekliliği ve bu yönde raporların anlaşılabilirliğinin ve güvenilirliğinin artması yönündeki beklentiler,
- Sürdürülebilirlik ve işletme hedeflerinin finansal göstergelerle desteklenerek bir arada sunulabilmesinin daha güvenilir ve anlaşılabilir çıktıları oluşturacağı beklentisi,

gibi ifade edilen bu değerlendirmeler işığında entegre raporlama sistemlerinin daha yaygın bir şekilde kullanım imkanı olmuştur.

Entegre raporların içeriğinde bulunan öğelere baktığımızda da genel olarak kurumsal görünümler ve kurumsal yönetim, kullanılan iş modeli,

süreçler kaynaklı risk ve fırsatlar, mevcut ve gelecekte öngörülen faaliyetler ışığındaki stratejiler ve gerekli kaynak aktarımları, performans göstergeleri ve nihai olarak da genel bir değerlendirme kısımlarından oluşmaktadır.

3. Literatür Araştırması

Yapılan literatür araştırmalarında Alagöz vd. (2018) çalışmalarında, şirketlerin entegre raporlarda kullandıkları konuları yoğunluklarına göre kategorileştirilmiş ve bulgular üzerinden çeşitli değerlendirmeler yapmışlardır.

Oral (2018), yerli ve yabancı çeşitli entegre raporlara yönelik 50 şirketin entegre raporlarını nitel analiz yöntemlerinden içerik analizine tabi tutmuştur. Çalışmanın sonucunda, raporlarda içerik öğelerinin tamamına ilişkin bilgi sunulurken, kurumsal genel görünüm ve dış çevre konusunda daha fazla açıklama yapıldığı görülmüştür.

Dereköy (2018), çalışmasında çimento sektöründe faaliyet gösteren ve entegre rapor yayınlayan işletmelerin entegre raporlarını içerik analizi yöntemini kullanarak Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine göre uygunluğunu analiz etmiştir. Yapılan analiz sonucunda işletmelerin sunmuş oldukları entegre raporların Entegre raporlama çerçevesi ile uygun olduğunu fakat standart bir formatta olmadığını ifade etmiştir.

Eldemir ve Gökçen (2019), yapmış oldukları çalışmalarında, Türkiye’de farklı sektörlerde bulunan işletmelerin yayınladıkları entegre raporlarını Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ‘ne uygunluğunun içerik analizi yöntemi ile Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu (IIRC)’ nun Entegre Raporlama Çerçevesi gerekliliklerini “içerik öğeleri” açısından uygunluğu incelenmiştir.

4. Araştırmanın Yöntemi

Yapılan bu çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. TSKB’nin 2020 ve 2021 yıllarında yayınlamış oldukları entegre raporları çerçevesinde içerik öğeleri açısından analize tabi tutulmuştur. Çalışmada ilk olarak literatürden yararlanarak içerik öğelerine ilişkin anahtar kelimeler tespit edilmiştir. Daha sonra her bir içerik öğesi alt konularına göre anahtar kelimeler belirlenerek, raporun geneline ilişkin kelime kullanım frekansları incelenerek tümevarım yaklaşımı ile analiz edilmiştir. İçerik analizi, ilk başta ifade edileni değil, üstü kapalı olarak sunulan içeriği de açığa çıkarmayı sağlamayı amaçlayan bir yöntem olarak ifade edilmektedir (Bilgin, 2006:1). Önceden belirlenmiş ölçütlere göre mevcut yapının sistematik bir biçimde incelenmesi yöntemin çatısını oluşturmaktadır. Bu analize tabi tutulacak olan içerik, her türlü yazı,

haber veya film niteliğinde; belge, rapor, kitap, metin gibi yazılı ya da sözlü kaynakların içerik analizi ile değerlendirilme imkânı bulunmaktadır (Geray, 2004: 133).

Bu yöntemde bir gözleme nazaran, gerçekleşmiş olaylara ilişkin belgelerin incelenmesinden söz edilmektedir (Nachmias ve Nachmias, 2000: 12). Bu kapsamda içerik analizi yöntemi farklı şekillerde kullanılabilir. Bu yöntemde en sık kullanılan teknik rapor veya metin içerisindeki en sık kullanılan sözcüklerin analizidir. Bu sayede sözcük tekrarının frekanslarının ortaya çıkartılması sonucu, araştırılan konu hakkında çeşitli ipuçları elde edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:276).

Bu çalışma kapsamında ele alınan TSKB 2020 ve 2021 yılları entegre raporları içerik analizinde “Strateji, Performans ve Öngörüler; Kurumsal Yönetim ve Risk Yönetimi, Uygunluk Görüşleri” bölümleri kullanılmıştır.

5. Bulgular

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) Türkiye’nin ilk özel sermayeli kalkınma ve yatırım bankasıdır. Bu çalışmamızda bankanın 2020 ve 2024 yılları arasında yayınlamış olduğu entegre raporları incelemeye tabi tutulmuştur. Genel olarak baktığımızda rapor içeriğinde; risk, rapor/raporlama, proje, sermaye, faaliyet, yönetim ve yatırım kavramlarının sık olarak tekrarlandığı görülmektedir. Bu bulgu, bahsi geçen konuların raporda daha fazla açıklandığını ve bu konularda daha çok bilgi sunulduğu şeklinde bir yargıyı da beraberinde getirmektedir.

TSKB’nin 2020 yılı entegre raporunda en çok atıfta bulunulan 10 sözcük aşağıdaki gibi tespit edilmiştir

Tablo 1: TSKB Faaliyet Raporu (2020) En Sık Tekrarlanan Sözcükler

Sözcük	Atıf Sayısı
Risk	313
Rapor / Raporlama	290
Proje	233
Faaliyet	232
Ekonomi /Ekonomik	202
Yatırım	202
İklim	172
Kalkınma	171
Yönetim Kurulu	169
Sermaye	160

Şekil 4: TSKB 2023 Entegre Raporuna İlişkin Sözcük Bulutu

Son olarak 2023 yılı entegre raporu incelendiğinde ise yılında “Risk, Rapor/Raporlama ve Yönetim” kavramlarının daha fazla kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Entegre raporlama, işletmelerde sürdürülebilirlik kavramı ile birlikte ortaya çıkan sürdürülebilir toplumun ihtiyacı ile işletmenin sürdürülebilir strateji oluşturmasına imkân sağlayarak ortaya çıkan risk ve fırsatları değerlendirmeye imkân sağlayan üstünlükleri ile süreçte yer alan ilgililere sade, açık ve özet bilgiler sunarak çeşitli faydalar sağlayan önemli bir raporlama sistemidir. Günümüz modern yönetim felsefesi paralelinde küreselleşme ihtiyaçları ve daha şeffaf yönetim uygulamaları prensibiyle kullanımı daha da artan entegre raporlama sistemleri hem işletmelere hem çevreye hem de işletme çalışanlarına mevcut bakış açısı hakkında önemli bir bilgi altyapısı sunmaktadır.

Bu kapsamda mevcut çalışma ile Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın 2020 ve 2023 yılları arasında yayınlanan entegre raporları içerik analizi ile değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Yapılan frekans analizleri göstermiştir ki “Risk, Rapor/Raporlama, Proje, Sermaye, Yönetim ve Faaliyet” kavramları son yıllarda üzerinde önemle durulan kavramlar olarak öne çıkmaktadır. Çalışmada incelenen tüm yıllar için en öne çıkan kavramın “Risk” olduğu görülmüştür.

Mevcut çalışmada TSKB 2020 ve 2021 yılları raporları çerçevesinde “Strateji, Performans ve Öngörüler; Kurumsal Yönetim ve Risk Yönetimi,

Uygunluk Görüşleri” bölümlerinin kullanılmış olması çalışmanın bir kısıtı olarak ifade edilebilir. Ayrıca, analize tabi tutulan kelimeler daha önce yapılan entegre rapor içerik analizi çalışmalarında en sık tekrarlanan ve analize tabi tutulan kelimeler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda gelecekte yapılacak çalışmalarda yeni iş ve finans modellerinin, risk yönetimi de dikkate alınarak süreçlerde daha ön planda olacağı bakış açısı ile çalışma modellerin bu yönde oluşturulmasının hem akademik hem de uygulayıcılar açısından daha çok fayda imkânı sağlayabileceğini ifade etmek mümkündür.

Sonuç olarak, entegre raporlama, sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde işletmelerin stratejik yönelimlerini belirlemede ve risk-fırsat değerlendirmelerinde etkin bir araç olarak öne çıkmaktadır. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın 2020-2023 yılları arasında yayınladığı entegre raporların içerik analizi sonucunda, özellikle “Risk” kavramının tüm yıllarda en fazla vurgulanan unsur olduğu görülmüştür. Bu bulgu, işletmelerin sürdürülebilir strateji oluşturma süreçlerinde risk yönetiminin merkezi bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra, raporlarda sıkça kullanılan “Raporlama, Proje, Sermaye, Yönetim ve Faaliyet” gibi kavramlar, modern yönetim anlayışının dinamikleri ve şeffaflık ilkeleri doğrultusunda işletmelerin odaklandığı temel alanları işaret etmektedir.

Çalışmada, analiz edilen raporların belirli bölümlerine odaklanılmış olması bir sınırlılık olarak ifade edilse de bu kapsamda elde edilen bulguların, gelecekte yapılacak çalışmalar için yeni iş ve finans modellerinin risk yönetimi çerçevesinde önceliklendirilmesine yönelik bir yol haritası sunabileceği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, entegre raporlama literatürüne katkıda bulunacak kapsamlı analizlerin hem akademik araştırmalar hem de uygulamalı süreçler açısından daha faydalı çıktılar sağlayacağı öngörülmektedir.

6. Kaynakça

- Alagöz, A., Allahverdi, M., & Ortakarpuz, M. (2018). Entegre Raporlamada İçerik Analizi: Ödüllü Raporlar Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 11(3), 425-462.
- Altınay, A.T. (2016) "Entegre Raporlama ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, ss.47-64.
- Aras, G., Sarıoğlu, G. U. (2015) "Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama", TUSİAD.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, Siyasal Kitabevi, Ankara
- Dereköy, F. (2018). Entegre Raporlama Uygulamalarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi Bağlamında Değerlendirilmesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(32), 589-608.
- Eccles, R. G., ve Krzus, M. P. (2010). *One Report Integrated Reporting for Sustainable Strategy*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Eldemir, E., & Gökçen, B. A. (2019). Entegre Raporlama ve Türk İşletmelerinde Uygulanması İlişkin Bir İnceleme. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(3), 357-378.
- Geray, H. (2004). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş- İletişim Alanından Örneklerle*, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Kaya, H.P. (2015), Entegre Raporlama Sisteminin Ortaya Çıkış Sebepleri ve Şirketlere Sağlayacağı Faydalar, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Haziran, ss.113-130.
- Kaya, U., Aygün, D., & Yazan, Ö. (2016). Yeni Bir Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama ve Dünyadaki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 85-100.
- Nachmias-Frankfurt, C., & Nachmias, D. (2000). *Research Methods in the Social Sciences*. New York: Worth Publishers.
- Oral, T. (2018). Entegre Raporlamada İçerik Analizi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Smith, S. S. (2014). Integrated Reporting, Corporate Governance, and the Future of the Accounting. *International Journal of Business and Social Science*, 5(10), 58-63.
- Topçu, M. K., Korkmaz, G. (2015). Entegre Raporlama: Kavramsal Bir İnceleme, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(1), 1-22.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara.